

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Łazowska
Protokolant:	Kamila Niemczyk

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2015 r. w Gliwicach

sprawy M. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

przy udziale (...) spółki jawnej w Z.

o podleganie pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu

na skutek odwołania M. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 31 grudnia 2014 r. **nr** (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala iż ubezpieczona M. B. jako pracownik (...) spółki jawnej w Z. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu i dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 1 września 2014 r.

(-) SSO Grażyna Łazowska

VIII U 316/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31.12.2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na podstawie art. 83 ust. 1, art. 38, art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998r.o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2013r., poz. 1442 z późn.zm) stwierdził, że ubezpieczona M. B. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 01.09.2014r. jako pracownik u płatnika składek (...) sj w Z..

W ocenie organu rentowego prowadzone w sprawie postępowanie wykazało, że celem zawartej umowy o pracę nie była wola świadczenia pracy i korzystania z tej pracy, lecz uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego, a zatem umowa ta jako czynność sprzeczna z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 2 kc jest nieważna.

Ubezpieczona w odwołaniu od powyższej decyzji wniosła o jej zmianę i uznanie, że od 01.09.2014 roku podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zatrudnienia u płatnika (...) sj. w Z.. W uzasadnieniu wskazała, że w spornym okresie świadczyła pracę i nie jest jej winą, że musiała skorzystać ze zwolnienia lekarskiego..

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, podtrzymując stanowisko zawarte w skarżonej decyzji. Nadto podniesiono, że zawarta umowa miała charakter pozorny a z ostrożności procesowej, że jest sprzeczna z ustawą.

Zainteresowana przychyliła się do stanowiska ubezpieczonej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Zainteresowana prowadzi działalność handlową, która polega na pośredniczeniu w dostarczaniu materiałów dla górnictwa. W okresie spornym zatrudniała W. B. (1) na stanowisku dyrektora ds. handlowych, C. K. na stanowisku specjalisty ds. handlowych i K. N. na stanowisku kierownika działu handlowego. Wynagrodzenie zasadnicze tych osób wynosiło 3000zł. brutto. Pracę na rzecz zainteresowanej świadczyła również B. B., będąca współwłaścicielem spółki.

Ubezpieczona ma wykształcenie średnie i od lipca 2010r. pracowała w księgarni językowej, sklepie obuwniczym i odzieżowym jako sprzedawca, pracownik biurowy, zajmując się obsługą klienta, wystawianiem faktur, prowadzeniem korespondencji.

W okresie od 24.02.2014r. do 31.08.2014r. odbyła staż zrealizowany w ramach projektu współfinansowanego przez Unię Europejską w (...) Lift sp.j. w K. na stanowisku sekretarki.

W dniu (...). stwierdzono u ubezpieczonej stan ciąży. Na okres od 30.08. do 19.09.2014r. wystawiono na rzecz ubezpieczonej zwolnienie lekarskie w związku z ciążą. Ubezpieczona nie przedstawiła zainteresowanej tego zwolnienia i za ten okres nie wypłacono jej zasiłku chorobowego. Przyczyną zwolnienia lekarskiego były problemy zdrowotne/ choroba lokomocyjna/ i trudności z dojazdem na staż w K..

W dniu 1.09.2014r. zainteresowana zawarła z odwołującą umowę o pracę na czas określony 1 miesiąca na stanowisku pracownika biurowego z wynagrodzeniem 1680zł., a od 1.10.2014r. umowę na czas nieokreślony na tym samym stanowisku z wynagrodzeniem w kwocie 2500zł. miesięcznie. Z tego tytułu odwołująca została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych. Odwołująca została zatrudniona, ponieważ zainteresowana spółka się rozwija i przybywało papierkowej roboty. Odwołującą polecił jej teść W. B. (1), również zatrudniony w spółce (...). Odwołująca poinformowała zainteresowaną o stanie ciąży.

Ubezpieczona w okresie zatrudnienia pracowała jako sekretarka, wykonywała wszelkiego rodzaju prace biurowe, odbierała telefony, wystawiała faktury, zajmowała się przygotowaniem korespondencji. Pracę wykonywała przez 8 godzin dziennie w jednym z dwóch pomieszczeń, w których prowadzona jest działalność zainteresowanej. Biura te nie są czynne dla klientów z zewnątrz, natomiast odbywają się tam m.in. spotkania z dostawcami .

K. N. uczyła ubezpieczoną wystawiania faktur, na jej polecenie odwołująca kserowała dokumenty, wysyłała faksy. Na polecenie C. K. parzyła kawę dla jego gości handlowych. Odwołująca wykonywała pracę głównie na polecenia B. B.. Obowiązki realizowane przez odwołującą, wcześniej wykonywała B. B. przy pomocy K. N..

[dowód: akta rentowe, zeznania świadków: C. K., K. N., W. B. (2), przesłuchanie ubezpieczonej i zainteresowanej, karta ciąży]

Sąd zważył, co następuje.

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt. 1 i art. 11 ust. 1 oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2013r., poz. 1442 z późn.zm), zwanej dalej ustawą systemową, pracownicy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu. Obowiązkowym ubezpieczeniom pracownicy podlegają od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania (art. 13).

Po myśli art. 8 pkt 1 ustawy systemowej za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy.

O uznaniu stosunku łączącego dwie osoby za stosunek pracy rozstrzygają przepisy prawa pracy. Jak stanowi art. 22 § 1 kp przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Konstytutywne cechy stosunku pracy to: dobrowolność, osobiste świadczenie pracy w sposób ciągły, podporządkowanie, wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy ponoszącego ryzyko związane z zatrudnieniem i odpłatny charakter zatrudnienia.

Podleganie ubezpieczeniu społecznemu na podstawie przywołanych przepisów wynika z prawdziwego zatrudnienia, a nie z samego faktu zawarcia umowy o pracę.

Celem ustalenia obowiązku ubezpieczeń społecznych organ rentowy uprawniony jest do weryfikacji faktycznych podstaw nawiązania stosunku pracy i to na nim spoczywa – zgodnie z treścią art. 6 kc - ciężar wykazania okoliczności, z których wywodzi skutki prawne.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy uznał, że umowa o pracę zawarta pomiędzy ubezpieczoną a zainteresowaną jest nieważna i jako taka nie stanowi tytułu ubezpieczenia społecznego. Organ rentowy powołał się na podstawy nieważności określone w przepisach art. 83 § 1 , art. 58 § 1 i 2 kodeksu cywilnego.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów jest nieważne. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Nie podlega pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu osoba, która zawarła umowę o pracę dla pozorów, a więc w sytuacji, gdy przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie o pracę jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a osoba wskazana jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy (por. wyrok z dnia 4 lutego 2000 r., II UKN 362/99, OSNAPiUS 2001/13/ 449).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oświadczenie woli złożone jest dla pozorów wtedy, gdy z góry powziętym zamiarem stron jest brak woli wywołania skutków prawnych przy jednoczesnej chęci wprowadzenia w błąd innych osób lub organów. W wyroku z dnia 23 czerwca 1986 r. I CR 45/86 (nie publikowanym) Sąd Najwyższy zdefiniował pozorność jako wadę oświadczenia woli polegającą na niezgodności między aktem woli a jej przejawem na zewnątrz, przy czym strony zgodne są co do tego, aby wspomniane oświadczenie woli nie wywołało skutków prawnych. W odniesieniu do umowy o pracę oświadczenia te zawierają określone w art. 22 k.p. elementy umowy o pracę - zobowiązanie pracownika do wykonywania pracy i zobowiązanie pracodawcy do wypłacania wynagrodzenia - natomiast ich pozorność polega na tym, że strony nie zamierzają osiągnąć skutków wynikających z umowy o pracę. Przy ich składaniu obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a osoba figurująca jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r., II UK 321/04, OSNP 2006 r. nr 11-12, poz. 190).

Zagadnienie pozorności umów o pracę jest jednak o tyle swoiste, że nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2001 r., II UKN 258/00 OSNP 2002 r. nr 21, poz. 527). O ile zatem cywilnoprawna charakterystyka czynności prawnej pozornej wyczerpuje się we wskazaniu jej trzech koniecznych elementów, które

muszą wystąpić łącznie: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozorów, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów, o tyle dla stwierdzenia pozorności umowy o pracę konieczne jest ponadto bezsporne ustalenie, że pracownik, który zawarł umowę o pracę faktycznie nie wykonywał obowiązków pracowniczych za wiedzą pracodawcy. [wyżej przywołany wyrok Sądu Najwyższego].

Odnosząc powyższe do rozpoznawanej sprawy, stwierdzić należy, że ubezpieczona świadczyła pracę dla zainteresowanej. Potwierdziły to wszystkie słuchane w sprawie osoby, a organ rentowy w sposób skuteczny zeznań tych nie zakwestionował. Praca była wykonywana codziennie, osobiście, za wynagrodzeniem i pod bezpośrednim nadzorem B. B.. Odwołująca posiadała stosowne kwalifikacje i doświadczenie zawodowe do wykonywania powierzonych jej zadań.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał, że organ rentowy nie wykazał pozorności umowy o pracę ubezpieczonej.

Organ rentowy podniósł również, że umowa o pracę ubezpieczonej jest nieważna jako sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy - art. 58 § 1 i 2 kc.

Podkreślenia wymaga, że czynność prawna nie może jednocześnie zmierzać do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c.) oraz być dokonana dla pozorów (art. 83 § 1 k.c.). Jak to wyżej wskazano, jeżeli umowa była przez strony wykonywana, nie można mówić o jej pozorności. Brak stwierdzenia pozorności umowy o pracę nie wyklucza możliwości badania, czy w konkretnym przypadku zawarcie umowy nie zmierzało do obejścia prawa [wyrok Sądu Najwyższego z 18.03.2014r., II UK 374/13, Lex 1448332, z dnia 14.03.2001r., II UKN 258/00, OSNP 2002/21/527].

Zgodnie z art. 58 § 1 kc czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

W ocenie organu rentowego, umowa o pracę ubezpieczonej jest nieważna w rozumieniu powyższego przepisu, bowiem działanie ubezpieczonej i zainteresowanej było nakierowane na uzyskanie świadczeń ubezpieczeniowych przy poniesieniu jak najniższych kosztów z tytułu należnych składek. W tym miejscu podkreślenia wymaga, że przedmiotem postępowania w niniejszej sprawie jest ocena ważności umowy o pracę ubezpieczonej.

Zdaniem Sądu, w okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie można podzielić zarzutu organu rentowego, przede wszystkim dlatego, że sam cel, jakim jest uzyskanie świadczeń ubezpieczeniowych nie jest naganny. Niewątpliwym jest, że w dacie zawierania umowy o pracę ubezpieczona była w ciąży, ale samo zatrudnianie kobiet ciężarnych nie jest zakazane.

Czynność prawna jest sprzeczna z ustawą wówczas, gdy jej treść jest formalnie i materialnie niezgodna z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa. Natomiast czynność prawna mająca na celu obejście ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, które z formalnego punktu widzenia nie sprzeciwia się ustawie, lecz w rzeczywistości (w znaczeniu materialnym) zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest przez nią zakazane.

Sama chęć uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego jako motywacja do podjęcia zatrudnienia nie świadczy o zamiarze obejścia prawa, podobnie jak inne cele stawiane sobie przez osoby zawierające umowy o pracę, takie jak na przykład chęć uzyskania środków utrzymania. [wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9.02.2012r., I UK 265/11, lex 1169836]. W orzecznictwie podnosi się, że umowie o pracę nie naruszającej art. 22 k.p. nie można stawiać zarzutu zawarcia w celu obejścia prawa, nawet gdy jej cel dyktowany był wyłącznie chęcią uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Skorzystanie z ochrony gwarantowanej pracowniczym ubezpieczeniem społecznym jest legalnym celem zawierania umów o pracę. Może ono nawet być głównym motywem nawiązania stosunku pracy, zamiast wykonywania pracy na innych podstawach prawnych. [wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8.08.2007r., II UK 25/07, lex 957402, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13.12.2007r., II UK 211/07, lex 863994, wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 29.02.2012r., III AUa 1785/11 lex 1136105].

Mając powyższe na uwadze, Sąd nie znalazł również podstaw do uznania, że zawarcie umowy o pracę z ubezpieczoną było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Trudno bowiem uznać, że kobieta w ciąży, która z tej przyczyny podejmuje pracę i faktycznie ją wykonuje naruszała zasady współżycia społecznego.

Organ rentowy formułując ten zarzut nieważności, odnosi się do niewspółmierności wypłaconych świadczeń w stosunku do wysokości należnych składek, co bezpośrednio wiąże się z wysokością przyznanego ubezpieczonej wynagrodzenia za pracę. W postępowaniu cywilnym w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego jej treść wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz rozstrzygnięcia sądu. Przedmiotem niniejszej sprawy jest tylko kwestia podlegania pracowniczym ubezpieczeniom społecznym, a nie wysokość wynagrodzenia ubezpieczonej czy wymiar jej czasu pracy. W pierwszym miesiącu pracy ubezpieczona otrzymywała wynagrodzenie minimalne, natomiast później przyznane wynagrodzenie w kwocie 2500zł. brutto w obecnych czasach trudno uznać za zbyt wysokie.

Reasumując: według oceny Sądu w dniu 1.09.2014r. doszło do zawarcia między ubezpieczoną a zainteresowaną, umowy o pracę, która nie była czynnością nieważną, zatem może stanowić podstawę do objęcia odwołującej ubezpieczeniami społecznymi.

Mając powyższe na uwadze, z mocy powołanych przepisów i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

(-) SSO Grażyna Łazowska